

“Er is bijna geen transparantere organisatie dan een waterschap”

Piet Heijn Schoute gaat na zeven jaar dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland te zijn geweest, het schap verlaten. Delfland heeft na zijn aantreden in 2000 heel wat veranderingen meegemaakt. Voor de buitenwacht zijn de grootste projecten misschien ABCDelfland en de bouw van afvalwaterzuiveringsinstallatie Harnaspolder, maar ook intern is het nodige veranderd. “Organisatorisch is geen steen op de andere gebleven”, volgens Schoute. En dat was nodig ook, want waterschappen waren redelijk gesloten organisaties. Dat is nu wel anders meent Schoute. “Er is bijna geen transparantere organisatie dan een waterschap.”

Piet Heijn Schoute.

Toen Schoute in 2000 aantrad als dijkgraaf trof hij een typisch waterschap aan: technisch goed in staat haar taak uit te voeren, maar organisatorisch ouderwets en met een gesloten cultuur. Rasbestuurder Schoute, onder andere burgemeester geweest, werd aangetrokken om het waterschap klaar te maken voor de nieuwe tijd van integraal waterbeheer. “Het waterschap moest opener worden, zich bewust worden van haar omgeving, zich betrokken voelen bij de burger en open staan voor diezelfde burger. Het bestuur moet daarbij het goede voorbeeld geven en zich pro-actief opstellen. Het is natuurlijk niet haalbaar naar elke individuele burger te luisteren, maar je moet burgers bij klachten behandelen zoals je zelf behandelt wilt worden.”

Schoute had wel het tij mee. De hoge waterstanden van 1995 en 1998 maakten

duidelijk dat het waterbeheer anders moest. Ook de invoering van de Wet verontreiniging oppervlaktewater en de voorzichtige invoering van de Watertoets zetten het waterschap anders op de kaart. Het was niet meer ‘u vraagt, wij draaien’, maar gemeenten of provincies moesten echt om de tafel gaan zitten met waterschappen. Om die veranderende rol van het waterschap goed te kunnen uitvoeren, was Delfland al voorzichtig aan het veranderen. Voor Schoute was het dus een kwestie van het ingezette traject een tandje hoger zetten en in goede banen te leiden. “Ik vind het op de rails zetten van instituten buitengewoon boeiend. Ik heb als wethouder in Leiden een psychiatrisch ziekenhuis veranderd in een modern, slagvaardig ziekenhuis. Ook de verandering bij Delfland is een groot succes. Ik denk dat we in sommige

opzichten een voorbeeld voor anderen zijn. Maar het blijft allemaal in beweging. Je moet niet stil gaan zitten, dan treedt de wet van de remmende voorsprong op.”

Niet alleen het waterbeheer veranderde, ook de (Europese) normen voor de zuivering van afvalwater werden strenger. Met alle gevolgen van dien. Voor Delfland betekende dit dat de al wat oudere zuivering Houtrust niet meer voldeed aan nieuwe normen. Bovendien had Houtrust onvoldoende capaciteit om de toegenomen stroom afvalwater als gevolg van de VINEX-wijken te verwerken. Houtrust moest dus aangepast worden en de totale zuiveringscapaciteit moest vergroot worden. Met de bouw van Harnaspolder als resultaat. Schoute vindt de combinatie van kwantitatief waterbeheer en de zuivering van afvalwater een logische. “Het waterschap heeft de verantwoordelijkheid voor het oppervlaktewaterbeheer, ook voor de waterkwaliteit. Het effluent heeft een grote invloed, dus het is goed dat het waterschap daar de verantwoordelijkheid voor heeft. Vrijwel alle watertaken horen bij het waterschap, behalve de productie van drinkwater. Dat is een vak apart. Voor de volksgezondheid is drinkwater essentieel. Laat dat maar bij de drinkwaterbedrijven, die zijn daar goed in.”

De Kaderrichtlijn Water levert veel werk op, maar past uitstekend binnen het takenpakket van het waterschap en is wel te doen. “De datum van 1 januari 2015 is een prima ijkpunt en houdt druk op de ketel. Voor de rijksoverheid is het makkelijk als de waterschappen steeds beter zuiveren. In ons gebied voldoen alle zuiveringen behalve Houtrust aan de normen. Na de renovatie voldoet ook Houtrust weer aan de normen. We zullen dit jaar in de benchmark van de waterschappen dan ook stijgen. Het effluent kan eventueel ook voor andere zaken gebruikt worden: landbouw of tuinbouw. Daar ligt ook een taak voor waterschappen, op het gebied van innovaties. Denk maar aan drijvende kassen.”

Grondwaterbeheer zou een logische toevoeging aan het takenpakket van de waterschappen zijn, volgens Schoute. Het beheer van de riolering moet bij de gemeente blijven vanwege de koppeling met de openbare ruimte. Wel lijkt het Schoute “min of meer logisch” dat het waterschap grote rioolgemaal voor de gemeente gaat beheren. Maar een compleet waterketenbedrijf, zoals Waternet, heeft niet zijn voorkeur. “Ik zie daar voor Delfland geen noodzaak toe. De samenwerking met de gemeenten is al uitstekend.” Toch hebben zowel Waternet als Delfland één opvallende gelijkenis. Beide hebben ze voor Nederlandse begrippen enorme infrastructurele projecten zonder grote problemen afgerond. “Ik ben trots en tevreden over die prestatie. We zijn vijf maanden eerder klaar en 100 miljoen euro goedkoper uit dan gepland. Dat werkt ook weer door in de tarieven. We mogen dergelijke projecten best aan de buitenwacht laten zien. Dit is een groot contrast met bijvoorbeeld de

Betuwelijk. Dat project is wel groter, maar ons project is niet uitgelopen in termen van planning en kosten.”

De schaalvergroting die waterschappen de afgelopen jaren hebben doorgemaakt, is een goede ontwikkeling, maar moet niet te ver doorschieten, meent Schoute. “Men verkrijgt zich op de kosten en de tijd die in fusies gestoken moeten worden; de ‘verkoop’ moet immers ondertussen gewoon doorgaan. In de uitvoeringsprocessen is nog veel verbetering mogelijk. Qua inwoners is Delfland al het grootste schap; een fusie zou heel veel werk opleveren. Bovendien is de samenwerking met aanliggende waterschappen erg goed. We kunnen samenwerken om de belastingen te innen. Ook de laboratoria worden steeds duurder; daar is een nauwere samenwerking misschien ook lonend. Aan de andere kant moet je oppassen dat de lijnen niet te lang worden. Ook moet je oppassen dat de je niet groter wordt dan de provincie. Dat zou een

gekke situatie zijn: de provincie moet het waterschap tenslotte controleren.”

Waarmee bijna automatisch de steeds weer terugkerende vraag over het bestaansrecht van de waterschappen op tafel ligt. Schoute heeft daar een duidelijke mening over. “Het opheffen van waterschappen is het allerdomste wat we kunnen doen. Daarmee span je het paard achter de wagen.” Hij geeft toe dat de opkomst bij de waterschapsverkiezingen niet hoog is, maar dat zegt niet alles. “In absolute aantallen gerekend stemmen er nog steeds enkele honderdduizenden mensen. Dit is veel meer dan bijvoorbeeld bij verkiezingen voor veel gemeenteraden. Bovendien zijn die mensen die wél stemmen, zeer betrokken. Er zijn meer verkiezingen waar de opkomst laag is. De burger heeft het recht om niet te stemmen. Wel moeten we proberen de opkomst hoger te krijgen.”

Toch baart de nationale politiek hem grote zorgen. “Er is wel erkenning voor het water-

probleem, maar de bijbehorende financiën ontbreken. Er moet meer geld komen voor water. In 2008 gaan we beginnen aan de zwakke schakels langs de kust, maar er staat te weinig geld op de rijksbegroting. Dat geldt ook voor de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Delfland had altijd de laagste zuiveringstarieven; die zijn nu gemiddeld. Voor de burgers in ons gebied is dat een relatief grote verhoging. Bovendien ging de heffing mee met de energienota. Nu ontvangt de burger een aparte rekening van Delfland. Dat leverde veel misverstanden op, omdat burgers niet beseffen dat zij die inningen voorheen ook al betaalden.”

Met ingang van 1 april is Schoute opgevolgd door mr. M. van Haersma Buma, tot voor kort de burgemeester van Leidschendam-Voorburg. Schoute zelf zit nog vol plannen voor de toekomst. “Ik zie het niet zitten om achter de geraniums te gaan zitten. Ik wil graag mijn bestuurlijke ervaring ter beschikking stellen. Een soort TBR: Ter Beschikking van de Regering.”